

BECAN Project WP4

HR

Analiza prijavljenih slučajeva nasilja nad djecom u obitelji

**Protokol za prikupljanje
podataka o zlostavljanju i
zanemarivanju djece iz
postojeće baze podataka
&
provjerne liste za
prikupljanje podataka**

ruzna 2010

Izrađen je unutar
Radnog paketa br. 4 *“Analiza prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u obitelji”*
BECAN – Epidemiološko istraživanje zlostavljanja i zanemarivanja djece
[Broj ugovora: FP7-ZDRAVLJE-F2-2009-223478]
Sufinanciran od DG-RESEARCH

Urednik:
Tim za radni paket br 4. iz Grčke

Izradi priručnika su pridonijeli:
Enila Cenko, Albanija
Marina Ajduković, Jelena Ogresta, Miroslav Rajter, Nika Sušac i Lea Skokandić, Hrvatska
Emir Vajzović i Jelena Brkić Smigoč, Bosna i Hercegovina
Vaska Stancheva-Popkostadinova, Bugarska
Marija Raleva, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija
Júlia Szigeti u ime tima iz Rumunjske, Rumunjska
Veronika Išpanović u ime tima iz Srbije, Srbija
Zeynep Olmezoglu, Turska

Institut za zdravlje djeteta
Odjel za mentalno zdravlje i socijalnu dobrobit
Centar za istraživanje i prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece
Grčka

Sadržaj

Uvod	1
Potreba za analizom prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece	1
Evidencija slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja: trenutna situacija u zemljama Balkana	2
BECAN projekt	4
Analiza prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece	4
Svrha i ciljevi	5
Indikatori	7
Ograničenja	10
Metodologija istraživanja	10
Odabir izvora podataka	13
Popis odabranih ustanova u kojima će se provoditi istraživanje	15
Vremenski period provedbe istraživanja i teritorijalni obuhvat	16
Struktura upravljanja procesom prikupljanja podataka	17
Mjerni instrumenti	18
Literatura	19
PRILOG	
Priručnik za istraživače	

Uvod

Zlostavljanje i zanemarivanje djece predstavlja kompleksan javno zdravstveni problem uzrokovan brojnim čimbenicima koji su povezani sa individualnim i obiteljskim karakteristikama, kao i karakteristikama društvene zajednice. Iako je zlostavljanje i zanemarivanje djece prepoznatljivije na sjevernoj Zemljinoj polutci, i u razvijenijim državama, ono je prisutno u svakoj državi u svim društvenim, kulturalnim, vjerskim i etničkim skupinama, te na izravan i dugoročan način rezultira društvenim, zdravstvenim i ekonomskim posljedicama. Unatoč važnosti ovog problema, točnu procjenu njegova opsega i obilježja u cjelokupnoj populaciji teško je utvrditi iz dva glavna razloga:

- a) neprijavlivanja zlostavljanja od strane drugih osoba i neprijavlivanja zlostavljanja od strane žrtvi zlostavljanja zbog srama i straha od stigmatizacije okoline, te
- b) nedostatka ulaganja dostatnih napora u koordinirano državno praćenje slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece, što rezultira sve većim brojem država koje nemaju valjane i pouzdane podatke o veličini problema.

Potreba za praćenjem slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece

Potreba za mehanizmima sustavnog praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece je općeprihvaćen prioritet. Također je dobro poznata važnost informiranja javnosti od strane države o zlostavljanju i zanemarivanju djece, te ideja o formiranju administrativnih centara koji bi se odnosili na koordinirani rad različitih sektora kao što su sustav socijalne skrbi, zdravstva, pravosuđa i policije, te nevladinih organizacija. Praćenje prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije predstavlja kontinuirano sustavno prikupljanje, analizu i interpretaciju podataka koji se odnose na zdravlje, i njegova važnost se ogleda u mogućnosti planiranja, primjeni i evaluaciji prakse u području zdravstva. U kontekstu toga, 1996. godine, glavni tajnik UN – a je, uzimajući u obzir činjenicu o prevladavajućim oblicima nasilja nad djecom koji su većinom nepoznati u svijetu, inzistirao na svjetskom istraživanju nasilja nad djecom. Među glavnim rezultatima istraživanja bila je prepoznata potreba za jednostavnom metodologijom, istim definicijama pojmova, načinima prikupljanja podataka i mjernim instrumentima, kako bi se postavili prioriteti i standardi za usporedbu na državnoj razini, odnosno kako bi se razvili preventivni akcijski programi na državnoj, ali i međudržavnoj razini, te kako bi se evaluirale preventivne mjere ili strategije koje bi se primjenjivale na pojedincima ili obiteljima gdje je zlostavljanje već prisutno.

S obzirom na nedostatak valjanih i pouzdanih podataka koji se odnose na raširenost zlostavljanja djece, donositelji odluka, kao i šira javnost, često odbijaju prihvatiti činjenicu da zlostavljanje i zanemarivanje djece predstavlja ozbiljnu prijetnju njihovom društvu. Djeddah (2000.) je naglasio da „postojeći sustavi praćenja ne prepoznaju uvijek zlostavljanje djece“, štoviše, da su postojeći podaci o zdravstvenim problemima i drugim posljedicama zlostavljanja, kao što su invaliditet i socioekonomski status, deficitarni i često nepouzdana. Takva praksa je danas se jednako prisutna u većini balkanskih zemalja zbog primjene različite metodologije praćenja temeljene na različitim zakonskim regulativama, koju karakterizira primjena različitih načina prikupljanja podataka, mjernih instrumenata i izvora podataka, što dovodi do potrebe uspostave mehanizama praćenja zlostavljanja i

zanemarivanja djece na području cijelog Balkana. U mnogim slučajevima različite metodologije nisu dostatne da bi prikazale pouzdanu sliku težine zlostavljanja i zanemarivanja djece i često dovode do podcjenjivanja veličine problema. Nadalje, postojeći podaci dobiveni iz postojećih državnih institucija praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece, gdje ti sustavi postoje, su rascjepkani, neusporedivi i nekompatibilni, pristrani i neadekvatni za cjelokupni državni i međunarodni politički razvoj. Osim toga, teško je usporediti i različite kulture unutar iste države.

Općenito, proces praćenja uključuje odgovarajuće opise pojedinačnih slučajeva, skup podataka tih slučajeva, interpretaciju tih podataka, te distribuiranje izvještaja svakoj interesnoj grupi kao što su npr. predstavnici vlasti odgovorni za zakonsku regulativu na području javnog zdravstva, međunarodne agencije, zdravstveni radnici, te šira javnost. Praćenje može biti „aktivno“ ili „pasivno“. U *aktivnom praćenju*, zlostavljana djeca identificirana su kroz različite izvore (kao što su policija i sudski izvještaji, ustanove socijalne skrbi, zdravstvene ustanove, te obrazovne ustanove), intervjuirana, i nakon toga promatrana. Ova vrsta praćenja obično iziskuje brojne ljudske i financijske resurse. U *pasivnom praćenju*, relevantne informacije se prikupljaju putem poduzimanja drugih intervencija. Pasivno praćenje je obično jeftinije od aktivnog, iako temeljitost izvještavanja ovisi o motivaciji osobe koja priprema izvještaj. Čak i u slučajevima gdje je podnošenje izvještaja o slučaju zakonom propisana obveza, djelatnici često ne izvještavaju o svim slučajevima zbog prevelikog radnog opterećenja, te na taj način izbjegavaju moguću umiješanost u dugotrajne sudske postupke koji često slijede izvještavanje, posebno u državama gdje ne postoji odredba o „profesionalnom pravnom imunitetu“.

Praćenje zlostavljanja i zanemarivanja djece: Trenutna situacija u zemljama Balkana

Državni mehanizmi praćenja zlostavljanja djece ili prikupljaju podatke o specifičnim ponašanjima kako bi odredili stupanj rizika zlostavljanja za djecu, ili podnose zapise o djeci i obiteljima koja se nalaze u sustavu socijalne skrbi i pravosuđa. Obje vrste podataka se prikupljaju s ciljem da se zemljama omogući procjena svojih potreba na temelju postojanju specifične politike koja vodi od prevencije prema intervenciji. Osim toga, svaka zemlja mora ispuniti svoje obaveze koje su opisane u UN–ovoj konvenciji o pravima djeteta (CRC – Convention on the Rights of the Child), odnosno mora sadržavati bazu podataka koja bi trebala predstavljati glavni instrument za praćenje slučajeva.

Za vrijeme pripremnih faza za BECAN – ovu studiju praćenja koja se temelji na analizi slučajeva (CBSS), provedeno je neformalno istraživanje o postojećim sustavima praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece u devet država sudionica u BECAN projektu koje je pokazalo značajne razlike u sustavima koje je svaka pojedina država formirala u uspostavljanju mehanizama praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece kao i u metodama koje svaka država koristi za praćenje zlostavljanja i zanemarivanja djece.

Konkretno, u **Albaniji, Grčkoj i Turskoj**, trenutno ne postoje niti središnje vlasti gdje zlostavljanje i zanemarivanje djece može biti prijavljeno, niti jedinstvena baza podataka o zlostavljanju i zanemarivanju djece; umjesto toga, slučajevi se prijavljuju različitim ustanovama. Istraživanje provedeno u Grčkoj 2008. godine pokazalo je da mnoge organizacije i ustanove kao što su ustanove socijalne skrbi u općinama, ustanove suda i ustanove iz sektora javnog reda, te nevladine organizacije

prikupljaju podatke vezane za zlostavljanje i zanemarivanje djece, koristeći pri tom različite načine prikupljanja podataka.

U **bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji** novi sustav praćenja počeo je razvijati Institut za socijalni rad, ali do danas je on još uvijek ostao u početnoj fazi. Usprkos činjenici da tamo postoji sustav praćenja za spolno zlostavljanje, postojeći sustav ne može se iskoristiti za identificiranje ostalih oblika zlostavljanja i zanemarivanja djece ili slučajeva obiteljskog nasilja.

U **Srbiji** je od 2005. godine, kada su Obiteljsko pravo i članci Kriminalnog prava usvojeni, upućivanje svih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u jedan od 132 Centra za socijalnu skrb (CZSS) postalo obavezno. CZSS – i, koji su javne državne ustanove financirane od strane Ministarstva za rad i socijalnu politiku, predstavljaju glavne zakonske ustanove odgovorne za daljnju istragu i vođenje slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece. Zdravstvene, obrazovne i policijske ustanove, čak i neprofitne organizacije, dužne su prijaviti CZSS – ima ako imaju bilo kakve informacije o tome da je dijete bilo zlostavljano ili zanemarivano, ili je u opasnosti da bude zlostavljano i zanemarivano. CZSS – i vode jednostavnu arhivu svih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece, što znači da svako dijete i njegova obitelj imaju svoj dosje. Od 2009. godine, CZSS – i koriste jednostavnu formu za bilježenje zlostavljanja i zanemarivanja djece unutar koje još uvijek dominiraju opisni podaci. No, u CZSS – ima još uvijek ne postoji baza podataka o slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece. Jedini podaci koje CZSS – i jednom godišnje šalju Ministarstvu su podaci o broju i oblicima slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece, te uslugama koje su im pružene.

U **Bugarskoj** od 2001. godine, Državna agencija za zaštitu djeteta prikuplja podatke o slučajevima zlostavljanja djece od regionalnih odjela za zaštitu djece, policije, ureda javnog tužitelja i s njima povezanih neprofitnih organizacija. Taj je sustav praćenja, potrebno unaprijediti u pogledu metodologije i generiranja novih varijabli.

U **Bosni i Hercegovini**, Vijeće za djecu je državna ustanova koja je zadužena za sustav praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece na državnoj razini. Vijeće je savjetodavno vladino tijelo za probleme o pravima djeteta i zaduženo je za praćenje i provođenje Državnog plana djelovanja (2002. – 2010.) za djecu u BiH i Državne strategije (2007. – 2010.) za borbu protiv nasilja nad djecom. Prema izvještajima Vijeća, ono prikuplja podatke iz različitih izvora, posebno od odgojno obrazovnih ustanova, zdravstvenih ustanova, ustanova s područja socijalne zaštite i sudstva.

U **Rumunjskoj** postoji sustav praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece unutar Državne uprave za zaštitu prava djeteta, Općeg odjela za socijalnu pomoć i zaštitu djeteta.

U **Hrvatskoj**, sustav socijalne skrbi vodi sve slučajeve zlostavljanja i zanemarivanja djece. Centrima za socijalnu skrb upravlja Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. 115 centara osnovano je na području cijele države i jedan centar može pokrivati više općina. Kako je propisano u Obiteljskom zakonu (čl. 108) i u Protokolu postupanju u slučajevima nasilja u obitelji, izdanog od strane Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, sve informacije o nasilju nad djecom, i o zlostavljanju i zanemarivanju djece trebaju biti prijavljene CZSS – ima koji su obavezni odmah istražiti slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djeteta. Usprkos činjenici da je u gotovo svim državama zlostavljanje i zanemarivanje djece prepoznato i da se zemlje suočavaju s njim, podaci o praćenju su prikupljeni od

strane različitih ustanova koje pripadaju različitim područjima djelovanja. Uzimajući u obzir njihov stupanj razvoja, kapacitet i veličinu, domet podataka o sustavima praćenja je širok. U državama gdje sustav socijalne skrbi nije dovoljno financiran i sustavno organiziran, mogli bi se pojaviti veliki izazovi u razvijanju odgovarajućih administrativnih sustava, i zato drugi sektori kao što su zdravstveni i sudski nude moguće polazne točke za razvoj sustava vođenja i praćenja podataka.

Iz gore opisanih postojećih sustava praćenja čini se da se u većini zemalja Balkana primjenjuje pasivni sustav praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece kojeg obilježava „višeustanovski“ i „unutarustanovski“ pristup. Tako se može pretpostaviti da su podaci koji se odnose na zlostavljanje i zanemarivanje djece prikupljeni pri obavljanju drugih radnih zadataka koji ovise o sektoru u kojem se podaci prikupljaju. Pretpostavljajući da vjerojatno nije primijenjena određena politika prikupljanja i vođenja podataka u većini ustanova koje prikupljaju podatke o zlostavljanju i zanemarivanju djece, za očekivati je da mnogi slučajevi zlostavljanja i zanemarivanja djece nisu niti primijećeni. Osim toga, kako mnogi slučajevi zlostavljanja djece nisu prijavljeni, informacije koje proizlaze iz približenih slučajeva koji se tiču zlostavljanja i zanemarivanja djece, zastupljenosti i njegovih specifičnih karakteristika ne slijede razmišljanje kako zlostavljanje i zanemarivanje djece utječe na cjelokupnu populaciju. Očito je da zastupljenost zlostavljanja i zanemarivanja djece u populaciji ne može biti procijenjeno samo na osnovi slučajeva koji su službeno prijavljeni kao zlostavljanje i zanemarivanje; prijavljeni slučajevi obično predstavljaju samo dio fenomena i stoga mogu potencijalno omogućiti postavljanje početne točke za identificiranje postojanja problema.

Trenutna situacija praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece na Balkanu ukazuje na potrebu da se za cjelovitiju sliku problema zlostavljanja i zanemarivanja djece, prikupljanje podataka mora pomaknuti sa praćenja zasnivanog na analizi pojedinog slučaja na epidemiološka istraživanja koja bi se provodila na reprezentativnom uzorku i istraživanja pojedinaca o njihovim iskustvima s bilo kojom vrstom zlostavljanja i zanemarivanja djece. Također se očekuje da bi se podaci trebali prikupljati na različitim dobnim skupinama kako bi se osigurala valjanije informacije o opsegu zlostavljanja i zanemarivanja djece, a onda i na praćenju zasnivanom na analizi pojedinačnih slučajeva. Ponavljanje takvih istraživanja sa istim dobnim skupinama u različitim vremenskim intervalima, ili alternativno osnivanje trajnog sustava praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece može omogućiti efikasnije i lakše kreiranje preventivnih mjera u budućnosti.

BECAN projekt

Projekt BECAN je pokrenut s ciljem doprinosa u premošćivanju razlika u prikazivanju podataka o zlostavljanju i zanemarivanju djece, na području Balkana, gdje nema podataka o prevalenciji i incidenciji zlostavljanja i zanemarivanja djece u ukupnoj populaciji djece, kroz provedbu opsežnog epidemiološkog istraživanja o zlostavljanju i zanemarivanju djece u devet balkanskih zemalja.

Očekuje se da će podaci dobiveni ovim projektom omogućiti kvantitativnu definiciju problema kojom će se moći koristiti stručnjaci iz različitih područja što bi omogućilo ranu identifikaciju nastajanja trenda zlostavljanja i zanemarivanja djece. Nadalje, na temelju dobivenih epidemioloških podataka,

koji će omogućiti i pregled teritorijalne distribucije slučajeva na nacionalnoj razini i razini Balkana, moći će se formulirati niz preporuka s obzirom na prevenciju, prioritete i prepoznate pridružene rizične čimbenike u zlostavljanju i zanemarivanju djece koji će pomoći u planiranju interventnih mjera.

Analiza prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece

Studija slučajeva temeljena na analizi pojedinačnih slučajeva trebala bi biti provedena u svih devet balkanskih zemalja u kontekstu BECAN projekta zajedno s epidemiološkim istraživanjem na istom teritorijalnom području i za isto vremensko razdoblje.

Svrha i ciljevi

Analiza prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece predstavlja sustavno nastojanje u prikupljanju podataka o zlostavljanju i zanemarivanju djece iz već postojećih arhiva i baza podataka ustanova i institucija koje se uključene u postupanje sa slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece, kao što su ustanove socijalne skrbi, zdravstvene ustanove, ustanove suda, policijske službe te nevladine organizacije koje su u isto vrijeme i važni postojeći nadzorni mehanizmi.

Osnovni cilj analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece je mjerenje svih oblika stope incidencije zlostavljane i zanemarivane djece, odnosno broja djece zlostavljane u jednoj godini, uključujući dokazane, sumnjive i nedokazane slučajeve zlostavljanja i zanemarivanja djece temeljem već postojeće baze podataka iz različitih srodnih službi u devet balkanskih zemalja za određeno vremensko razdoblje. Prevalencija zlostavljanja i zanemarivanja djece se odnosi na mjerenje broja osoba koje su bile zlostavljane tijekom njihova djetinjstva. S obzirom da će prikupljanje tih podataka trajati za određeno vremensko razdoblje odnosno za razdoblje od proteklih 12 mjeseci, procjena prevalencije zlostavljanja i zanemarivanja djece nije moguća i zbog toga je izvan opsega ove studije.

Drugi cilj ovoga istraživanja je usporedba dobivenih rezultata s rezultatima epidemiološkog istraživanja i na taj način bit će pružena prilika za ispitivanje da li nesustavno bilježenje prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece (prijavljenih/otkrivenih slučajeva) u nekima od zemalja sudionica i sustavno praćenje u nekim drugima dovoljno opisuju stopu incidencije prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece. Očekuje se da će takva usporedba prikazati realniju sliku u pogledu razlike između prijavljenih i skrivenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece školske dobi na nacionalnoj razini u devet balkanskih zemalja. Dakle, rezultati mogu poslužiti kao indikator "procjene potreba" u cilju utvrđivanja potencijalnih slabosti postojećih nadzornih mehanizama u svakoj pojedinoj zemlji, čak i za one zemlje koje već imaju uspostavljene sustave mehanizama nadzora zlostavljanja i zanemarivanja djece. Zaključci analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece i rezultati usporedbe s pripadajućim rezultatima epidemiološkog istraživanja mogu poslužiti za razvoj strateškog uspostave nacionalnog sustava stalnog praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece u zemljama gdje takvi sustavi ne postoje ili za unapređenje već postojećih sustava. Nadalje, ti podaci će poslužiti kao polazište za detaljnije analize temeljnih pitanja o uzrocima varijacije između i unutar tih zemalja, različitih kultura i etničkih grupa. Osim toga, prepoznavanje razlika između rezultata epidemiološkog istraživanja i rezultata analize prijavljenih slučajeva

zlostavljanja i zanemarivanja unutar svake zemlje i dosljedna usporedba tih razlika među državama može potencijalno ukazivati na prednosti praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece i procjenu kvalitete već postojećih sustava praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece u smislu njihove koristi, jednostavnosti, prilagodljivosti, prihvatljivosti, osjetljivosti, specifičnosti, reprezentativnosti, pravovremenosti i dostupnosti resursa, dobivenih različitim instrumentima, metodologijama i mehanizmima kojima se trenutno prati zlostavljanje i zanemarivanje djece.

Specifični ciljevi analize slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja su:

- Identificiranje stope incidencije prijavljenih slučajeva zlostavljane i zanemarivane djece, odnosno kvantificiranje veličine problema na temelju već postojećih podataka na istom teritorijalnom području i za isto vremensko razdoblje kao i za epidemiološko istraživanje koje će se provesti u devet balkanskih zemalja.
- Prikupljanje podataka o zlostavljanju i zanemarivanju djece iz niza izvora na nacionalnoj razini na temelju karakteristika pojedinačnih slučajeva uključujući identitet i podatke vezane za dijete, događaj nasilja, počinitelja (počinitelje), pružatelja podrške, obitelj, kućanstvo, prethodno zlostavljanje, službe uključene u rad na slučaju i usluge. Na temelju tih podataka, nastojati će se opisati profil zlostavljane djece i njihovih obitelji, identificirati potencijalni rizični faktori i karakteristike rizičnih skupina, težinu zlostavljanja i zanemarivanja djece u pogledu trajanja i nanošene ozljede.
- Prikupljanje podataka koji se odnose na karakteristike postojećih sustava praćenja s ciljem prikaza trenutnog stanja u zemljama sudionicama u pogledu sustava praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece i identificiranje zajedničkih obrazaca i razlika u metodama i instrumentima koji se koriste. Sukladno tome cilju, podaci će se prikupljati s obzirom na ustanove i institucije koje pohranjuju zapise slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece, njihov pravni status, područje kojem pripadaju i njihovu misiju, zatim veličinu (broj zaposlenih i broj slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece), djelatnike koji vode slučajeve i jesu li sudjelovali u edukaciji za postupanje sa slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece, kao i prikupljaju li te službe statističke podatke o zlostavljanju i zanemarivanju djece. Osim toga, podaci će se prikupljati s obzirom na vrstu zapisa, odnosno oblik zapisa (baza podataka ili arhiv, elektronički ili pisani zapis), ukupno vremensko razdoblje obuhvaćeno bazom podataka ili arhivom, koji je specifični oblik zapisa zlostavljanja i zanemarivanja djece korišten, koja vrsta slučajeva je uključena u zapis i koja je dodatna dokumentacija uz zapis dostupna u ustanovama i institucijama.

Indikatori

Sljedeći su specifični indikatori predloženi za istraživanje:

- mjerenje opsega zlostavljanja i zanemarivanja djece (ukupna incidencija i učestalost oblika zlostavljanja i zanemarivanja djece i status obrazloženja)

- prikaz rizika za zlostavljanje i zanemarivanje djece koji se odnose na dijete, obitelj i kućanstvo te karakteristike počinitelja
- obilježja postojećih arhiva/baza podataka i ustanova koje prikupljaju podatke i vode evidenciju o prijavljenim slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece

Popis predloženih indikatora koji će se ispitivati:

1. Incidencija prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u obitelji
2. Vulnerabilnost djece za pojedini oblik zlostavljanja i zanemarivanja djece
3. Rizični faktori za zlostavljanje i zanemarivanje djece na strani djeteta (povezani s osobnim obilježjima djeteta)
4. Rizični faktori za zlostavljanje i zanemarivanje djece na strani obitelji i kućanstva (povezani s obiteljskom situacijom)
5. Rizični faktori koji se odnose na obilježja počinitelja (povezani s obilježjima počinitelja)
6. Institucije koje su uključene u rad na slučaju; Vrsta pruženih usluga
7. Dostupnost podataka o dokumentaciji o slučaju zlostavljanja na temelju kojeg je napravljena prijava
8. Dostupnost informacija koje se mogu koristiti za daljnji rad na slučaju
9. Obilježja načina pohranjivanja podataka
10. Obilježja ustanova u kojima će se provoditi prikupljanje podataka

Konkretno:

Indikator: Incidencija prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u obitelji

Predmet mjerenja: Broj prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u proteklih 12 mjeseci zabilježenih u postojećoj bazi podataka

Varijabla: A1

Indikator: Vulnerabilnost djece za pojedini oblik zlostavljanja i zanemarivanja djece

Predmet mjerenja 1: Proporcija djece (među prijavljenim slučajevima) koja su žrtve fizičkog, spolnog i psihičkog nasilja i zanemarivanja

Varijable: C5

Predmet mjerenja 2: Proporcija svih potvrđenih slučajeva nasilja i proporcija potvrđenih slučajeva za svaki pojedini oblik nasilja

Varijable: C6, C10, C12, C14

Indikator: Rizični faktori za zlostavljanje i zanemarivanje djece na strani djeteta

Predmet mjerenja 1: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja (među prijavljenim slučajevima) sa specifičnim demografskim [dob, spol, nacionalnost (posebna etnička skupina)] i ekonomskim obilježjima [obrazovna razina i radni status]

Varijable: B1, B2, B3(a,b), B4, B5

Predmet mjerenja 2: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja (među prijavljenim slučajevima) koja su iskazivala ili imala zabilježen problem u učenju, problem u ponašanju, konzumaciju psihoaktivnih tvari ili invaliditet.

Varijable: B6, B7, B8, B9

Indikator: Rizični faktori za zlostavljanje i zanemarivanje djece na strani obitelji i kućanstva

Predmet mjerenja 1: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja čiji skrbnici su počinitelji nasilja nad njima

Varijable: E1

Predmet mjerenja 2: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja obzirom na vrstu skrbništva i odnos između djeteta i skrbnika

Varijable: E3, E4

Predmet mjerenja 3: Obilježja skrbnika čija djeca su žrtve zlostavljanja i zanemarivanja (dob, spol, obrazovna razina, radni i bračni status)

Varijable: E5, E6, E7(a,b), E8, E9, E10

Predmet mjerenja 4: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja kod čijih skrbnika je prisutno konzumiranje alkohola ili ostalih sredstava ovisnosti; i/ili psihički poremećaj ili tjelesno oštećenje

Varijable: E11, E12

Predmet mjerenja 5: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja kod čijih skrbnika je zabilježena viktimizacija ili prethodna prijava za zlostavljanje i zanemarivanje djece

Varijable: E13, E14

Predmet mjerenja 6: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja koja žive u obiteljskom okruženju unutar kojeg je prisutno nasilje (prethodno zlostavljanje, drugi događaji koji se odnose na zlostavljanje i zanemarivanje djece ili neki drugi oblik nasilja između odraslih)

Varijable: H1, H2, H3, F4, F5, H4

Predmet mjerenja 7: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja (među prijavljenim slučajevima) koji žive u obiteljima s neadekvatnim uvjetima stanovanja i financijskim problemima

Varijable: G1, G2, (G3), (G4)

Predmet mjerenja 8: Proporcija djece žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja (među prijavljenim slučajevima) koja dolaze iz obitelji s specifičnim karakteristikama (npr. broj članova kućanstva)

Varijable: F1, F2, (F3)

Indikator: Rizični faktori koji se odnose na obilježja počinitelja

Predmet mjerenja 1: Sociodemografska obilježja počinitelja nasilja (dob, spol, obrazovna razina, radni i bračni status) te prisutnost konzumacije alkohola i ostalih sredstava ovisnosti te psihičkog poremećaja i tjelesnog oštećenja

Varijable: D3, D4, D5(a,b), D6, D7, D8, D10, D11

Predmet mjerenja 2: Proporcija potvrđenih počinitelja nasilja

Varijable: D1, D2

Predmet mjerenja 3: Odnos počinitelja nasilja s djetetom

Varijable: D9

Predmet mjerenja 4: Prisutnost prethodnih prijava ili viktimizacije kod počinitelja nasilja

Varijable: D13, D12

Indikator: Institucije koje su uključene u rad na slučaju; Vrsta pruženih usluga

Predmet mjerenja: Usluge koje su predložene obitelji ili koje su obitelji već primile, ustanove koje su bile uključene u prethodno zlostavljanje, kontakt s ustanovama i predložene vrste usluga

Varijable: C16, C17, C18, C19, C20

Indikator: Dostupnost podataka o dokumentaciji o slučaju zlostavljanja na temelju kojeg je napravljena prijava

Predmet mjerenja 1: Postojanje detaljnog opisa slučaja

Varijable: C7, C11, C13, C15

Predmet mjerenja 2: Postojanje podataka o pojedinostima slučaja (datum, izvor prijave, mjesto i duljina trajanja)

Varijable: C1, C2, C3, C4

Predmet mjerenja 3: Detaljan opis ozljeda (ako ih je bilo) nastalih uslijed zlostavljanja i njihova težina

Varijable: C8, C9

Indikator: Dostupnost informacija koje se mogu koristiti za daljnji rad na slučaju

Predmet mjerenja: Datum prijave, kontakt podaci za dijete (broj telefona i adresa), kontakt podaci o skrbniku(ima)/počinitelju (ima)

Varijable: A3, B10, B11, E15, E16, D14, D15, I1

Indikator: Obilježja načina pohranjivanja podataka

Predmet mjerenja: vrsta zapisa, postojanje zapisa, sadržaj baze podataka, dostupnost dokumentacije, tekstualni opis slučaja, vremenski period unutar kojeg je vođen slučaj

Varijable: b1, b2, b3, b4, b5, b6, b7

Indikator: Obilježja ustanova u kojima će se provoditi prikupljanje podataka

Mjere: pravni status, područje djelovanja, misija, izvori prijave, prisutnost osoblja za rad na slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja, prisutnost politike vođenja slučaja i statističkih podataka o zlostavljanju i zanemarivanju djece

Varijable: a2, a3, a4, a5, a6, a7, a8, a9, a10, a11, a12, a13, a14, a15

Očekivana ograničenja

Kao što je navedeno u izvješću Svjetske zdravstvene organizacije (2006.) „pristup i korištenje svake pojedine usluge je uvijek vrlo neujednačeno na razini različitih grupa u populaciji. Stoga podaci prikupljeni analizom slučajeva pojedinih institucija i ustanova koje vode te slučajeve se nikada ne mogu koristiti za mjerenje ukupnog opsega problema zlostavljanja i zanemarivanja djece“. Praćenje slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece se najčešće oslanja na slučajeve koji se prijavljuju ili su otkriveni od strane nadležnih službi i stoga ne obuhvaćaju neprijavljene slučajeve nasilja. Dakle, očekuje se da će podaci dobiveni od prijavljenih i/ili otkrivenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece biti potencijalno ograničeni i pristrani. Praćenje prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece je svakako odgovarajući pokazatelj trendova pružanja usluga i njihova korištenja, ali ne može pružiti potpuni uvid u problem.

Ustanove i institucije prikupljaju podatke o različitim aspektima zlostavljanja i zanemarivanja, ovisno i prirodni njihovog područja djelovanja. Podaci se odnose na broj prijavljenih i otkrivenih slučajeva, tijek rada na slučaju i podatke o počinitelju i žrtvi. S obzirom da u većini slučajeva ne postoje smjernice na razini države o standardu prikupljanja podataka o zlostavljanju djece, očekuje se da će se dostupne informacije značajno razlikovati između, ali i unutar zemalja.

Unatoč navedenim ograničenjima podaci dobiveni analizom prijavljenih slučajeva će biti korisni u identificiranju načina na koji različite ustanove upravljaju slučajevima u svakoj državi sudionici i, nadalje, zajedno s epidemiološkom studijom, mogu dovesti do potpunijeg razumijevanja fenomena zlostavljanja i zanemarivanja djece na određenom području.

Metodologija istraživanja

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (2006.) “prikupljanje podataka o zlostavljanju djece trebalo bi se provoditi na temelju općeprihvaćene i standardizirane definicije, kako bi ispitivane kategorije mogle biti istovrsne a setovi podataka učinkovito uspoređeni“. Kao što je naglašeno u svjetskoj literaturi, ne postoji apsolutni konsenzus oko definicije zlostavljanja djece te je ovaj nedostatak standardnih definicija u više navrata bio identificiran kao glavna prepreka u razvoju istraživanja i prakse zlostavljanja djece. Postojeće definicije su pokazale kako se znatno razlikuju, ovisno o kontekstu u kojem su formulirane (kao što su pravni, medicinski, socijalni ili kulturni), specifičnosti nacionalnog zakonodavstva (kao što je definicija "djetinjstva") i činjenicu da događaje koji čine zlostavljanje i zanemarivanja djece s vremenom može promijeniti (na primjer, u početku se samo fizičko zlostavljanje smatralo zlostavljanjem, zatim je dodano spolno zlostavljanje, a potom u kasnijoj fazi psihičko zlostavljanje i zanemarivanje). Osim tih poteškoća, problem mogu predstavljati i pojedinačne vrijednosti, uvjerenja i percepcije osoba odgovornih za praćenje i vođenje slučajeva o tome što čini prijavljivanje slučaja. Rezultat toga je činjenica da učestalost prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece nadležnim ustanovama varira s obzirom na postupke izvještavanja i definicije koje se primjenjuju. Opseg prijavljivanja zlostavljanja djece uvelike varira između i unutar zemalja, te reflektira razlike u društvenim normama i vrijednostima. Odgovarajući podaci predstavljaju samo one slučajeve koji su prijavljeni, dok je prava veličina problema puno veća.

Definicije koncepata

U tu svrhu, za potrebe analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u BECAN projektu, konzorcij projekta je pristao na usvajanje pojmovnog određenja zlostavljanja djeteta i njegovih oblika (i to, fizičko, spolno, psihičko zlostavljanje i zanemarivanje) koje je predviđeno od strane Svjetske zdravstvene organizacije i ISPCAN (2006). Navedeno pojmovno određenje je prikazano u nastavku teksta.

Definicije koncepata prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji i ISPCAN (2006): Zlostavljanje ili zlorabljanje djece predstavlja sve oblike fizičkog i/ili emocionalno lošeg postupanja, seksualnog iskorištavanja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, ekonomske ili druge eksploatacije, koji nanose stvarnu ili potencijalnu štetu djetetovom zdravlju, životu, razvoju ili dostojanstvu, u kontekstu odnosa odgovornosti, povjerenja ili moći.

Zlostavljanje djece: Zlostavljanje djece je definirano kao svi oblici fizičkog i/ili emocionalno lošeg postupanja, seksualnog iskorištavanja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, ekonomske ili druge eksploatacije, koji predstavljaju stvarne ili potencijalne opasnosti za djetetovo zdravlje, opstanak, razvoj ili dostojanstvo u kontekstu odnosa odgovornosti, povjerenja ili moći. Svjetsko izvješće o nasilju i zdravlju i Konzultacije o prevencije zlostavljanja djece razlikuju četiri vrste zlostavljanja djece (Svjetska zdravstvena organizacija, 1999.):

Fizičko zlostavljanje: Fizičko zlostavljanje djeteta se definira kao namjerno korištenje fizičke sile protiv djeteta koja rezultira ili može rezultirati nanošenjem štete za djetetovo zdravlje, opstanak, razvoj ili dostojanstvo. Fizičko zlostavljanje uključuje: udaranje, drmanje, ugrize, davljenje, nanošenje opekline, trovanje i gušenje. Većina fizičkog nasilja nad djecom u kući je nanosena s ciljem kažnjavanja.

Seksualno zlostavljanje: Odnosi se na uključivanje djeteta u seksualne radnje koje on ili ona u potpunosti ne može shvatiti, ne može dati pristanak, aktivnosti za koje dijete nije razvojno pripremljeno, te druge seksualne radnje kojima se krši zakon ili nepisane društvene norme. Djeca mogu biti seksualno zlostavljana od strane odraslih i druge djece koja su na temelju njihove dobi ili stupnja razvoja u poziciji odgovornosti, povjerenja ili moći nad žrtvom.

Psihičko zlostavljanje: Emocionalno i psihičko zlostavljanje uključuje i izolirane incidente, kao i obrasce ponašanja tijekom vremena od strane roditelja ili skrbnika koji ne uspijevaju pružiti razvojno primjerenu i podržavajuću okolinu. Zlorabljanje ovog tipa uključuje: ograničenje kretanja, omalovažavanje, okrivljavanje, prijetnje, zastrašivanje, diskriminaciju ili ismijavanje kao i druge oblike odbacivanja ili nepoželjnog ponašanja prema djeci.

Zanemarivanje: Zanemarivanje može uključivati izolirani incident ili opetovane obrasce ponašanja tijekom vremena od strane roditelja ili drugih članova obitelji koji ne uspijevaju osigurati razvoj i dobrobit djeteta (gdje je roditelj je u stanju to učiniti) u jednoj ili više od sljedećih područja: zdravlje, obrazovanje, emocionalni razvoj, prehrana, smještaj i sigurne uvjete života.

Odabir izvora podataka

Podaci o incidenciji i prevalenciji prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja na razini pojedinih zemalja se oslanjaju na različite izvore podataka dobivenih od vladinih i nevladinih ustanova i uključuju baze podataka različitih državnih službi npr. službi za dijete; ustanova socijalne skrbi, ali i podatke dobivene od drugih sustava kao što su: zdravstvo, pravosuđe i policija. Stoga je, u kontekstu analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u BECAN projektu, važno uključiti djelatnike iz različitih područja djelovanja i disciplina kao izvor podataka "od samog početka", sukladno postojećoj situaciji u svakoj državi sudionici.

Metodologija koja se primijenila tijekom pripreme faze za analizu prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece kako bi se identificirale arhive i baze podataka ustanova i institucija koje bi se potencijalno koristile kao izvor podataka u svakoj zemlji je bila:

Prvo, skup kriterija podobnosti (Tablica 1.) za odlučivanje o odabiru potencijalnih organizacija koje bi se koristile kao izvor podataka u vezi s njihovim "identitetima"

Tablica 1. Kriteriji podobnosti za sudjelovanje u analizi prijavljenih slučajeva

A. Geografsko područje: svaka organizacija / agencija / ustanova koja

- nalazi se u jednoj od 9 balkanskih zemalja sudionica BECAN projekta (Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, BJR Makedonija, Grčka, Rumunjska, Srbija i Turska)
- geografski obuhvat baza podataka / arhiva biti će identičan epidemiološkom ispitivanju (Radni paket br. 3).

B. Pravni status

neprofitna organizacija usmjerena prema dobrobiti djece i zaštiti prava djeteta **ILI**

poluprivatna agencija za dobrobit djeteta i / ili skrb, koja se također bavi pitanjima zlostavljanja i zanemarivanja djece /službe za zaštitu djeteta (npr.) **ILI**

državna ustanova koja djeluje u okviru sljedećih sustava:

- sustav zdravstva / službe za djecu
- pravosuđe / državno odvjetništvo za maloljetnike
- policija / zlostavljanje djece prijavljeno policiji
- obrazovni sustav **ILI**

neovisno tijelo kao što su pučki pravobranitelj za prava djeteta **ILI**

Sveučilište i/ili istraživački institut koji provodi istraživanja na temu zlostavljanja i zanemarivanja djece ili sigurnosti djece općenito.

C. Misije organizacije i operativni status

potrebno je da je iz opisa svrhe i rada organizacije vidljivo da se bavi unapređenjem kvalitete života djece **I/ ILI**

djeluje na pošten, cjelovit i transparentan način

usmjerena je na zaštitu prava ugrožene djece kroz sustav zaštite djeteta ili njihov ekvivalent

D. Dostupne informacije u organizacijama

potrebno je da ima najmanje jednu bazu podataka s prijavljenim/otkrivenim slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece I/ILI

imaju najmanje jedan zapis (arhivu) s prijavljenim/otkrivenim slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece I

u mogućnosti je osigurati predviđene podatke o slučaju i ustanovi temeljem dostupne baze podataka I spremnost na sudjelovanje u BECAN mreži
spremnost na dijeljenje resursa

Ustanove koje su prepoznate da udovoljavaju dogovorenim kriterijima su navedene u popisu potencijalnih izvora podataka za svaku zemlju, uključujući ustanove socijalne skrbi, zdravstvene ustanove, pravosudna tijela, policijske službe i nevladine organizacije koje djeluju u okviru područja povezanog s zlostavljanjem i zanemarivanjem djece.

Dalje, uz poziv je poslan informativni materijal svim ustanovama koje su uključene u popis pojedine države, kako bi ih obavijestili o analizi prijavljenih slučajeva zlostavljanja koja će se provoditi u okviru BECAN projekta i uputili im poziv da sudjeluju omogućujući nam pristup njihovim bazama podataka/arhivama. Za ustanove koje se odazvale na sudjelovanje u istraživanju, potrebno je ispitati da li njihove postojeće baze podataka o slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece zadovoljavaju minimalne zahtjeve za njihovo uključivanje u analizu prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u okviru BECAN projekta. To je provjereno putem upitnika "Obrazac za sažimanje karakteristika postojećih baza podataka slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece" konstruiranog za ovaj specifičan razlog. Teme koje su obuhvaćene pitanjima su prikazane u daljnjem tekstu (vidi Tablicu 2).

Tablica 2.: Obrazac sumiranih karakteristika postojećih baza podataka slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece

1. Opće informacije o vođenju slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja
2. Dostupnost podataka
3. Dostupnost podataka o žrtvama
4. Dostupnost informacija o incidenciji
5. Dostupnost informacija o obitelji
6. Dostupnost informacija o počinitelja
7. Definicije koje primjenjuju ustanove za zlostavljanje i zanemarivanje djece

Procjenjivanje i odabir izvora podataka

Za svaki potencijalni izvor podataka se očekuje kako će imati određene vlastite prednosti i nedostatke u pogledu cjelovitosti i reprezentativnosti. Prema postojećoj literaturi, policijski zapisi, na primjer, mogu biti izvrsni izvori informacija o okolnostima namjernog nanošenja teške ozljede, ali na žalost, u njima se ne mogu naći temeljiti zapisi i izvještaji. Umjesto toga, registri o traumatskim iskustvima obično sadrže velik broj detalja o kliničkom statusu ozlijeđenih osoba, ali ne uključuju uvijek podatke o okolnostima ili uzrocima ozljeda. U tom smislu, skup kriterija za pristup dostupnim bazama podataka i/ili arhivama, uključujući minimalne zahtjeve za podacima postavljeni su na način da se može odlučiti koja od baza podataka može biti uključena u analizu prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece (Tablica 3).

Tablica 3. Kriteriji za prihvatljivost raspoloživih podataka, baza podataka i arhiva

Minimalni zahtjevi

A. Informacije koje se odnose na žrtvu

- Dob, spol

B. Informacije koje se odnose na slučaj

- Oblik zlostavljanja (fizičko, spolno, psihičko zlostavljanje i zanemarivanje)

Kod pojedinih identificiranih baza podataka/arhiva u nekim zemljama pojavio se problem povezan s ograničenim pristupom, ovisno o zakonskoj regulativi, vlasništvu i njihovoj nadležnosti. Za procjenu potencijalnih izvora podataka i odabir onih koje najbolje odgovaraju za analizu prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u okviru BECAN projekta, svaki partner bi trebao slijediti sljedeći proces: prva kontakt s odgovarajućim ustanovama se ostvaruje putem službenog pisma u kojem je svaki partner obavijestio odabranu ustanovu u svojoj zemlji da su ispunili unaprijed definirane kriterije za sudjelovanje u analizi prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u okviru BECAN projekta. Zatim, odabrane agencije su bile obaviještene o ciljevima analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece, to jest o razvoju provjerne liste za prikupljanje podataka o slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja iz postojećih arhiva/baza podataka te upoznavanje s glavnim argumentom za uspostavu trajnog sustava praćenja slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja na državnoj razini i razini balkanskih zemalja.

Popis odabranih ustanova koje će sudjelovati u istraživanju

Kao rezultat prethodno opisanog procesa, za svaku zemlju je napravljen popis odabranih ustanova koje će sudjelovati u istraživanju. Navedeni popis se nalazi u tablicama ispod:

Tablica 4: Hrvatska

ID	Ustanova	Područje
001	CZSS Jastrebarsko	Jastrebarsko
002	CZSS Sveti Ivan Zelina	Sveti Ivan Zelina
003	CZSS Zaprešić	Zaprešić
004	CZSS Donja Stubica	Donja Stubica
005	CZSS Kutina	Kutina
006	CZSS Sisak	Sisak
007	CZSS Karlovac	Karlovac
008	CZSS Varaždin	Varaždin
009	CZSS Đurđevac	Đurđevac
010	CZSS Bjelovar	Bjelovar
011	CZSS Cres-Lošinj	Cres- Mali Lošinj
012	CZSS Opatija	Opatija
013	CZSS Rijeka	Rijeka
014	CZSS Virovitica	Virovitica
015	CZSS Požega	Požega
016	CZSS Slavonski Brod	Slavonski Brod
017	CZSS Biograd na moru	Biograd na moru
018	CZSS Beli Manastir	Beli Manastir
019	CZSS Đakovo	Đakovo
020	CZSS Osijek	Osijek
021	CZSS Knin	Knin
022	CZSS Vukovar	Vukovar
023	CZSS Makarska - podružnica Vrgorac	Vrgorac
024	CZSS Split	Split
025	CZSS Split - podružnica Kaštela	Kaštel Stari
026	CZSS Trogir	Trogir
027	CZSS Pula	Pula
028	CZSS Dubrovnik	Dubrovnik
029	CZSS Čakovec	Čakovec
030	CZSS Zagreb - ured Centar	Zagreb
031	CZSS Zagreb - ured Maksimir	Zagreb
032	CZSS Zagreb - ured Novi Zagreb	Zagreb
033	CZSS Zagreb - ured Trešnjevka	Zagreb
034	CZSS Zagreb - ured Dubrava	Zagreb
035	CZSS Zagreb - ured Susjedgrad	Zagreb
036	CZSS Zagreb - ured Sesvete	Zagreb
037	CZSS Otočac	Otočac

Vremenski period i teritorijalni obuhvat

Za svaku od devet zemalja koje sudjeluju u projektu, i vremenski period i geografska područja u sklopu kojih će se provoditi analiza prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece ovise o vremenu i području unutar kojeg će se odvijati epidemiološko istraživanje u BECAN projektu.

Tablica 13: Vremenski period i geografsko područje unutar kojeg će biti provedeno istraživanje unutar devet država

Država	Geografsko područje	Vremenski period
Hrvatska:	Cijela država	1.1.2011. – 31.12.2011.

Struktura upravljanja procesom prikupljanja podataka

Izbor istraživača

Terenski istraživači koji će prikupljati podatke na temelju prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece koji su već zabilježeni u bazama podataka različitih ustanova bi trebali biti stručnjaci (znanstvenici tj. istraživači s područja socijalnih i medicinskih djelatnosti), kvalificirani na način da posjeduju osnovne vještine istraživanja i koji će biti spremni sudjelovati u treningu za istraživače. Istraživači za analizu slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece mogu biti iste osobe koje će sudjelovati i u epidemiološkom istraživanju.

Trening istraživača

Trening za istraživače je održan 11. i 12. listopada 2010. godine u Cluj-Napoca, Rumunjskoj. Sudjelovala su trideset četiri trenera iz 9 balkanskih zemalja.

Tijekom prvog dana treninga, napravljen je opći uvod u potrebne materijale za istraživanje unutar Radnog paketa br. 4 (teorijske osnove i metodološka pitanja) na temelju izlaganja koji, osim istraživačkog protokola za analizu prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece i priručnika za istraživače, također sadrže informacije o tome kako organizirati istraživački trening i potrebne dokumente (sav materijal potreban za trening istraživača dostupan je na forumu BECAN Managerial). Nadalje, obje provjerne liste (za podatke o ustanovi i podatke o slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja) detaljno su objašnjene kroz detaljan opis operacionalizacije svake pojedine varijable.

Cilj ovog treninga je dati trenerima jasan uvid i razumijevanje u provjernu listu, pružiti im tehničke upute o korištenju provjernih lista i pružiti im upute o tome kako koristiti priručnik za istraživače prilikom prikupljanja podataka.

Drugi dan treninga je uglavnom bio posvećen vježbanju korištenja aparature iz Radnog paketa br.4. Proces je bio usmjeren na provjeru provjerne liste simulacijom procesa prikupljanja podataka pomoću "izmišljenog primjera slučaja zlostavljanja i zanemarivanja djeteta". Osim upoznavanja trenera s protokolom, taj proces je osigurao priliku za testiranje provjernih lista, odnosno provjere jesu li svi sudionici ekstrahirali iste podatke iz istog predmeta na osnovi protokola. Za vrijeme trajanja cijelog treninga, raspravljalo se i o nedostacima provjernih lista te su izvršne potrebne modifikacije i u protokolu za istraživače, priručniku za istraživače kao i provjernim listama.

Trening za istraživače

Educirani treneri će sa svoje strane organizirati i provesti u svojim zemljama dvodnevne seminare za obuku istraživačkih grupa prije početka provedbe prikupljanja podataka o prijavljenim slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece. Cilj ovog seminara je osposobiti nacionalne istraživačke grupe kako bi se adekvatno i ravnomjerno prikupili i kodirali podaci. Za potrebe ovih seminara odlučeno je da se razvije kratka knjižica s uputama, koja će uključivati operativne definicije osnovnih pojmova, detaljan opis sadržaja i upute o tome kako koristiti protokol s obzirom na ekstrahiranje, prikupljanje i kodiranje podataka. Ovaj modul za istraživačku obuku također ima za cilj potaknuti stvaranje strateškog plana razvijenog unutar okvira Radnog paketa br.6 za osnivanje stalnog sustava praćenja slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u balkanskim zemljama.

Mjerni instrumenti

Dvije provjerne liste za prikupljanje podataka konstruirane su na temelju postojećih arhiva i/ili baza podataka. Prva provjerna lista ima za cilj prikupljanje podataka o ustanovama koje sudjeluju u istraživanju unutar zemlje, kao i njihovim arhivima/bazama podataka. Druga provjerna lista će se koristiti za prikupljanje podataka za svaki pojedini slučaj zlostavljanja i zanemarivanja djece, utvrđen u postojećim arhivima i bazama podataka. Za detaljan opis mjernih instrumenata, potrebno je pogledati u prilogu priručnik za istraživače.

Literatura

- World Health Organization (1999). Report of the consultation on child abuse prevention, WHO, Geneva, 29-31.
- ¹ National Institutes of Health (NIH) (2007). Research on Interventions for Child Abuse and Neglect (R01) Program. <http://grants.nih.gov/grants/guide/pa-files/pa-07-437.html>
- ¹ Pinheiro, P. S. (2006). World Report on Violence against Children, United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children, Geneva, 12.
- ¹ Runyan, D. K., Dunne, M. P., Zolotor, A. J., Madrid, B. et al. (2009). The development of the international screening tool for child abuse—The ICAS T P (Parent Version), *Child Abuse & Neglect*, 33, 826–832.
- ¹ Wolfe, D. A., Yuan, L. (2001). A conceptual and epidemiological framework for child maltreatment surveillance. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada, Health Canada.
- ¹ Barber-Madden, R., Cohn, A. H., & Schloesser, P. (1988). Prevention of Child Abuse: A Public Health Agenda. *Journal of Public Health Policy*, 9(2), 167-176 <http://www.jstor.org/pss/3343003>
- ¹ Holder, Y., Peden, M., Krug, E. et al (Eds). (2001). Injury surveillance guidelines. Geneva, World Health Organization.
- ¹ Zolotor, A. J. et al. (2009). ISPCAN Child Abuse Screening Tool Children's Version (ICAST-C): Instrument development and multi-national pilot testing. *Child Abuse & Neglect*, 33, 833–841.
- ¹ Dunne, M. P., et al. (2009). ISPCAN Child Abuse Screening Tools Retrospective version (ICAST-R): Delphi study and field testing in seven countries *Child Abuse & Neglect*, 33, 815–825.
- ¹ Wolfe, DA. (1999). Child abuse: Implications for child development and psychopathology. Thousand Oaks, Calif: Sage.
- ¹ Holder, Y., Peden, M., Krug, E. et al (Eds). (2001). Injury surveillance guidelines. Geneva, World Health Organization.
- ¹ Djeddah, C., Facchin, P., Ranzato, C., Romer, C. (2000). Child abuse: current problems and key public health challenges. *Soc Sci Med*. 51(6), 905-15.
- ¹ BECAN Current Situation Country Reports (<http://www.becan.eu/node/21>)
- ¹ Holder, Y., Peden, M., Krug, E. et al (Eds). (2001). Injury surveillance guidelines. Geneva, World Health Organization.
- ¹ Wolfe, D. A., Yuan, L. (2001). A conceptual and epidemiological framework for child maltreatment surveillance. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada, Health Canada.
- ¹ Νικολαΐδης, Γ., Πετρούλακη, Κ., Τσιριγώτη, Α., Φατσέα, Ε., Μηλιώνη, Φ., & Σκιαδόπουλος, Κ. (2008). Μελέτη δημιουργίας επιδημιολογικών εργαλείων διαρκούς επιτήρησης της επίπτωσης κρουσμάτων κακοποίησης-παραμέλησης των παιδιών. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΨΜ.
- ¹ Al Eissa, M. A., et al. (2009). A Commentary on National Child Maltreatment Surveillance Systems: Examples of Progress. *Child Abuse & Neglect*, 33, 809–814.
- ¹ World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. Geneva: WHO Press.
- ¹ Dunne, M. P., et al. (2009). ISPCAN Child Abuse Screening Tools Retrospective version (ICAST-R): Delphi study and field testing in seven countries, *Child Abuse & Neglect*, 33, 815–825.
- ¹ Wolfe, D. A., Yuan, L. (2001). A conceptual and epidemiological framework for child maltreatment surveillance. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada, Health Canada.
- ¹ Ibid
- ¹ Elliot, K., Urquiza, A. (2006). Ethnicity, culture and child maltreatment. *J Soc Issues*. 62, 787-809.
- ¹ Wolfe, D. A., Yuan, L. (2001). A conceptual and epidemiological framework for child maltreatment surveillance. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada, Health Canada.
- ¹ Krug, E. G. et al., ed. (2002). World report on violence and health. Geneva, World Health Organization.
- ¹ Butchart, A., Phinney, A., Check, P., & Villaveces, A. (2004). Preventing violence: a guide to implementing the recommendations of the World report on violence and health. Geneva, World Health Organization.
- ¹ World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. Geneva: WHO Press.
- ¹ Ibid.
- ¹ Ibid.
- ¹ National Research Council. (1993). Understanding child abuse and neglect. Washington, DC: National Academy Press.
- ¹ Wolfe, D. A., Yuan, L. (2001). A conceptual and epidemiological framework for child maltreatment surveillance. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada, Health Canada.
- ¹ Scott, D. et al. (2009). The utility and challenges of using ICD codes in child maltreatment research: A review of existing literature *Child Abuse & Neglect*, 33, 791–808.
- ¹ National Research Council (1993). Understanding child abuse and neglect. Washington, DC: National Academy Press.
- ¹ International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect, (2006). World perspectives on child abuse, 7th ed. Chicago.
- ¹ World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. Geneva: WHO Press.
- ¹ World Health Organization (1999). Report of the consultation on child abuse prevention. Geneva, (document WHO/HSC/PVI/99.1).
- ¹ Krug, E. G. et al., ed. (2002). World report on violence and health. Geneva, World Health Organization.
- ¹ Scott, D. et al. (2009). The utility and challenges of using ICD codes in child maltreatment research: A review of existing literature *Child Abuse & Neglect*, 33, 791–808.
- ¹ Wolfe, D. A., Yuan, L. (2001). A conceptual and epidemiological framework for child maltreatment surveillance. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada, Health Canada.
- ¹ Holder, Y., Peden, M., Krug, E. et al (Eds). (2001). Injury surveillance guidelines. Geneva, World Health Organization.
- ¹ Ibid.
- ¹ Ibid.